



DIAMO

OBČASNÍK

ROČNÍK XXI (XXXVIII)

ČÍSLO 8

SRPEN 2016

Ministr průmyslu a obchodu zahájil stavbu separační linky na odvale Heřmanice

Za účasti ministra průmyslu a obchodu Jana Mládky, hejtmána Moravskoslezského kraje Miroslava Nováka a dalších hostů byla v Ostravě slavnostně zahájena stavba speciální separační linky, která bude zpracovávat těžební odpad uložený na odvale Heřmanice. Na projektu spolupracuje státní podnik DIAMO a společnost Ostravská těžební, a. s.

Zahájení provozu linky o výkonu 350 t/h je v plánu v lednu 2017. Doba zpracování deponovaného množství hlušiny se odhaduje na 10 let. Po ukončení sanace bude zpracována územní studie, která určí vhodné možnosti využití lokality a tedy i budoucí rekultivační cíl.

Investice o celkovém objemu 250 milionů korun Ostravské těžební, a. s., přinese i desítky nových pracovních míst – na samotné lince bude pracovat zhruba 30 pracovníků, přičemž vhodnými kandidáty jsou zkušení zaměstnanci ze společnosti OKD. Státní podnik DIAMO přijme 11 nových zaměstnanců na práce související s těžbou a ukládáním materiálu z odvalu. Návazné provozy a služby zaměstnají další desítky lidí. Celkem by mohlo vzniknout až 100 nových pracovních míst.

„Díky společnému úsilí se podařilo najít efektivní řešení dlouhodobého problému. Separační zařízení výrazně urychlí sanaci odvalu a zároveň zajistí, že problémová lokalita bude do budoucna zabezpečena před termickými jevy. Nová technologie může sloužit jako referenční zařízení pro zpracování a rekultivaci uhelných odvalů a obdobných úložišť v České republice i v Evropě,“ uvedl ministr průmyslu a obchodu Jan Mládek a ředitel státního podniku DIAMO Tomáš Rychtařík doplnil: „Z několika desítek úložišť těžebního odpadu na Ostravsku vykazují tři odvaly zjevnou termickou aktivitu. Jedná se o odvaly Heřmanice, Ema a Hedvika. Zatímco na Emě a Hedvice termické jevy dozívají a nikoho neohrožují, heřmanický odval obtěžuje obyvatele Slezské Ostravy prachem a zápachem. Naším cílem je všechny negativní vlivy na zdraví obyvatel a životní prostředí postupně eliminovat.“

Projekt státního podniku a ostravské firmy, která je investorem stavby, řeší nejproblematičtější část odvalu. Základním principem homogenizační linky je separace hlušiny procesem mokré úpravy, která definitivně eliminuje riziko hoření. Výstupem bude kamenivo a uhlí, které mohou být dále komerčně využity ve stavebnictví a energetice, v případě kameniva také k modelování terénu v lokalitě odvalu. „Naše zařízení má podstatně vylepšenou technologii úpravy haldoviny ve smyslu nových poznatků a zkušeností z obdobných zařízení v zahraničí, představuje naprostou špičku ve své třídě a světovém měřítku. Vodní kalový okruh je uzavřený a maximálně šetrný k životnímu prostředí,“ informoval Josef Gajda, ředitel a předseda představenstva společnosti Ostravská těžební, a. s. Heřmanická homogenizační linka je pilotním projektem společnosti, podobnou plánuje vybudovat také v Rumunsku a Bulharsku.

Úložiště těžebního odpadu – odval Heřmanice je nejrozsáhlejší depozit hlušiny materiálů na Ostravsku. Nachází se na území městského obvodu Slezská Ostrava statutárního města Ostrava, na dohled průmyslových i rezidenčních zón. K odvalu ze severovýchodní strany přiléhá lokalita Natura 2000 s názvem Heřmanický rybník. Celková plocha úložiště činí cca 103 ha, objem uloženého materiálu činí cca 30 milionů tun. Průměrná spyná výška odvalu se pohybuje mezi 20 až 30 metry. Maximální výška sypaného kužele části odvalu dosahovala v minulosti až 70 m. Z důvodu technického odstranění a minimalizace překážek pro odvětrávání Ostravské kotliny byla tato část v roce

Symbolické poklepání základního kamene nové separační linky, zleva Miroslav Novák, Jan Mládek a Tomáš Rychtařík
Foto: MPO



1978 snížena o cca 20 m. V západní části tělesa odvalu se nachází zabezpečená, uzavřená a pravidelně monitorovaná skládka nebezpečného chemického odpadu v majetku OKK, a. s. Celé těleso odvalu bylo historicky řízeně či neřízeně (přírozenými sukcesními pochody) rekultivováno. Zatímco na východní a střední části byly revitalizační práce díky probíhající termické aktivitě z větší části znehodnoceny, západní část odvalu vykazuje pozitivní průběh a dá se konstatovat, že zde obnova krajiny probíhá velmi úspěšně.

Termicky aktivní zóny ve východní a střední části odvalu vytvářejí starou ekologickou zátěž, která ovlivňuje dominantně ovzduší. Jedná se o fugitivní emise zpočátku z autooxidačního procesu, který lokálně přerůstá v podzemní požár. Vznik požáru, jeho vývoj a směr šíření nelze s dostatečnou přesností predikovat.

V minulosti (1999–2004) byly několikrát uskutečněny pokusy o likvidaci podzemních požárů v odvalu. Žádný z těchto pokusů však nebyl úspěšný, některé dokonce spíše přispěly k větší dynamice termických procesů. Postupně byla zasažena téměř celá centrální část včetně samotného hřebene odvalu.

Vzhledem k tomu, že se jedná o starou ekologickou zátěž ovlivňující negativně ovzduší, tj. pro Ostravsko tak citlivou část životního prostředí, je záměrem DIAMO, s. p., o. z. ODRA uvést plochu úložiště těžebního odpadu do nezávadného stavu a definitivního tvaru. Aktuálně to však lze provést pouze na dílčích plochách, které již vy-

kazují známky utlumení termických procesů. Tyto plochy lze v zásadě rozdělit do dvou skupin. První skupina zahrnuje části odvalu, na nichž je při bližší rekognoscaci patrné, že značná část deponované důlní hlušiny je již prohořelá, proběhla zde tedy přirozená samovolná redukce termické aktivity úbytkem potenciálně hořlavého materiálu. Taková oblast je potenciálně vhodná k uvedení do konečného stavu. Druhá skupina je pak charakterizována územím, z něhož byly uloženy materiály (ať už alterované nebo nealterované) zcela vymístěny a nahrazeny materiálem vhodným k provedení rekultivačních prací.

Právě proces vymísťování deponovaného materiálu, jeho úpravy a následné ukládání hlušiny zbavené hořlavých složek bude možno od příštího roku velmi výrazně urychlit.

„Haldy jsou výrazným reliktem hornické činnosti na Ostravsku. Je důležité, abychom nepřenesli problémy, které umíme vyřešit, na další generace. Věřím, že nová technologie přinese nejen pracovní místa, ale i urychlení sanace bez negativního dopadu na okolí. Nabízí se také propojení s projektem nazvaným Gravitační odvodnění Hrušova, kde by mohla vzniknout nová průmyslová zóna,“ uvedl při slavnostním zahájení hejtmán Moravskoslezského kraje Miroslav Novák.

Proces sanace odvalu odstartovaný v červenci roku 2016 tedy bude znamenat výrazné urychlení revitalizace úložného místa těžebních odpadů. A v samotném důsledku pak dřívější likvidaci obtěžující staré ekologické zátěže.

Severovýchodní okraj odvalu Heřmanice, pohled na staveniště budoucího úpravárenského komplexu (v pozadí Heřmanický rybník)



Linka zahájí provoz v lednu 2017



Den otevřených dveří na odštěpném závodě SUL Příbram

V rámci oslav 70. výročí založení uranového průmyslu se v sobotu 23. července 2016 otevřely brány státního podniku DIAMO, odštěpného závodu Správa uranových ložisek Příbram. Lidé se měli možnost seznámit se současnou činností na čistírně důlních vod (ČDV). Zájem z řad veřejnosti o prohlídku moderní technologie na ČDV byl velký. V areálu čistírny důlních vod se nakonec sešlo na šest desítek zvědavých návštěvníků všech generací.

Sobotní ráno se bývalé parkoviště šachty č. 19 opět po téměř 25 letech od vytěžení posledního vozu uranové rudy, v září roku 1991, zaplnilo osobními automobily.

Po úvodním přivítání každého návštěvníka pracovníky čistírky následovalo seznámení s historií místa. Před samotnou prohlídkou celého provozu si každý mohl zpríjemnit čas vypitím kávy či minerální vody. Lidé se mohli na připravených posterech postupně seznámit s historií průzkumu a těžby uranu na Příbramsku v letech 1947 až 1991. V září roku 1991 právě na š. č. 19 došlo k vytěžení posledního

vozu uranové rudy v tomto regionu. V hale byly připraveny informace o výstavbě a uvedení nové čistírny důlních vod do zkušebního provozu v listopadu 2005 i informace o vlastní technologii čištění důlních vod na této moderní čistírně.

V první části exkurze hovořil ředitel odštěpného závodu Ing. Zbyněk Skála a odpovídal i na všetečné otázky některých návštěvníků. Druhou část absolvovali účastníci z důvodů bezpečnosti v pracovních pláštích a v helmách v samotném provozu čistírky důlních vod. Slovem provázeli vedoucí Provozu čistících stanic Příbram Ing. Ladislav Kramář nebo vedoucí ČDV Příbram II Ivan Diart. Připravili poutavý výklad o provozu ČDV s fyzickou prohlídkou všech důležitých uzlů technologie. Den otevřených dveří pořádaný odštěpným závodem byl první akcí tohoto typu v Příbrami a rozhodně je z něj možno čerpat zkušenosti pro pořádání obdobných akcí v budoucím období.

První Den otevřených dveří na o. z. SUL, a jak ho nazval Ing. Kra-



Prohlídka usazovacích nádrží



Pohled do haly ČDV

Oslava 50. PADESÁT LET URANOVÝCH DOLŮ HAMR

Počátkem tohoto roku jsme si všichni připomněli výročí 70 let uranového průmyslu v České republice. V oblasti Stráže pod Ralskem a Hamru na Jezeře si však tento rok připomínáme i další, pro tuto oblast ještě významnější výročí, totiž 50 let od založení účelové organizace Uranové doly Hamr.

Při této příležitosti připravil odštěpný závod Těžba a úprava uranu, dnešní následovník účelové organizace UD Hamr, vzpomínkové setkání s bývalými i současnými zaměstnanci, zástupci státní správy a se starosty města Stráž pod Ralskem a obce Hamr na Jezeře.

Ve čtvrtek 23. června 2016 v pravé poledne, ještě před slavnostním zahájením akce v prostorách školicího střediska o. z. TÚU, byla pro bývalé zaměstnance připravena více než dvouhodinová exkurze po



Ing. Dalibor Hampejs křtí knihu

devším sušárna uranového koncentráту vzbudily živou diskusi nad srovnáním dnešního stavu technologií a možností ve srovnání s technologiemi, které byly k dispozici při počátcích těžby uranu.

Cesta z areálu Dolu chemické těžby k poslednímu cíli exkurze – areálu odkaliště – vedla přes bývalou chemickou úpravnu. I tento areál doznal likvidací hydrometalurgického cechu, mlýnice, skladů rudy, sušárny a dalších objektů a technologií obrovské změny. Při závěrečné prohlídce areálu odkaliště a především nejnovější technologie NDS 10 byl vývoj technologií a náplně práce odštěpného závodu pro všechny patrný asi nejvíce.

Slavnostního zahájení vlastní oslavy se na připraveném podiu před školicím střediskem o. z. TÚU ujal ředitel s. p. DIAMO Ing. Tomáš Rychtařík. Ve svém projevu shrnul padesátiletou historii těžby uranu v oblasti, připomněl i současnou činnost odštěpného závodu a výzvy, které na nás stále ještě čekají. V závěru svého projevu poděkoval za práci všem bývalým i současným zaměstnancům.

Předseda Obvodního báňského úřadu pro území krajů Libereckého a Vysočina Ing. Dalibor Hampejs ve svém projevu vzpomínal na historii těžby uranu v oblasti z pohledu státní báňské správy a připomněl i velký příspěvek společného úsilí zaměstnanců uranového průmyslu a úřadu k rozvoji hornictví, dobývání uranové rudy i bezpečnosti práce. Ředitel odboru hornictví MPO Ing. Zbyšek Sochor, Ph.D., ve svém vystoupení zmínil nezbytnou spolupráci MPO a s. p. DIAMO. Po projevech starostů Mgr. Zdeňka Hlinčíka a Milana Dvořáka svým nezapomenutelným proslavem oslovil všechny přítomné zástupce tehdejšího vedení pan Ing. Zdeněk Besta. Zavzpomínal na počátky chemické těžby, kdy bylo nutné řešit složité provozní problémy pod obrovským tlakem na navyšování produkce uranu, a ocenil dnešní přístup státního podniku DIAMO k řešení neméně složitých problémů při zahlazování následků těžby uranu.

Slavnostní atmosféru setkání podtrhla hornická hymna i další hornické karmíny v podání hudebního tria, které sestavili pánové Ing. Petr Křesťan, Ing. Eduard Winter a Ing. Boris Dostál.



Hudební trio, zleva Ing. Křesťan, Ing. Dostál a Ing. Winter



Návštěva bývalého areálu jámy č. 3 Dolu Hamr I

provozech a lokalitách odštěpného závodu, na nichž je možné vidět největší změny a postup prací za posledních deset let. Hned první zastávka – bývalý areál jámy č. 3 Dolu Hamr I a Centrální dekontaminační stanice – byla pro mnohé starší kolegy silným dojmem a důvodem zavzpomínat na období rozvoje dolu, ale i na období jeho výstavby a prvních otvirkových prací. Dnes zde těžbu uranu připomíná již jen ohlubňový poval jámy č. 3, odval a retenční nádrže Pustý. Ocenění účastníků získal pak záměr odštěpného závodu upravit ohlubňový poval do podoby památného místa. I druhá navštívená lokalita byla pro mnohé k nepoznání. Plochy po bývalém Dolu Křižany I jsou dnes již rekultivovány a i zde lze stopy po těžbě uranu nalézt již jen v podobě ohlubňových povalů jámy č. 4 a jámy č. 5. Při cestě zpět měli návštěvníci možnost zablédnout i již téměř dokončenou rekultivaci plata „S“.

Pro bývalé zaměstnance, kteří strávili dlouhá léta na chemické těžbě, byl jistě zajímavý pohled na dnešní chemickou stanici na „VP 7“. Nové sociální zázemí, rekonstruovaná technologie haly č. 3, ale pře-



Pohled do sálu při slavnostním zahájení oslavy



Úvodní přednáška

mář: „Nultý na ČDV“, se vydal i návštěvníci odcházeli spokojeni, což bylo zřejmé i ze zápisů do návštěvní knihy.

Děkuji všem pracovníkům, kteří se podíleli na přípravě a realizaci Dne otevřených dveří, za vstřícnost a profesionalitu. V průběhu akce již přicházeli mnozí z nich s dalšími náměty a nápady na zlepšení.

Prostřednictvím Dne otevřených dveří na provozu ČDV Příbram II jsme chtěli lidem z Příbrami a okolních obcí ukázat, jakým způsobem pracuje DIAMO, s. p., na ekologické likvidaci následků hornické činnosti na Příbramsku. Obyvatelé Příbrami a okolních obcí si za posledních 25 let od ukončení těžby v oblasti odvykli hornické činnosti a vzhledem k problematice aktuální strategie státu v oblasti surovinové politiky a nově zpracovávané koncepce DIAMO, s. p., v této oblasti bude do budoucna jistě velkým přínosem pořádat obdobné akce. Hlavním cílem bude vysvětlovat problematiku a přesvědčovat obyvatele pro naše další záměry zahlazování následků po hornické činnosti. Tomu by mohly pomoci i další tematicky zaměřené Dny otevřených dveří na o. z. SUL.

Ing. Zbyněk Skála
ředitel o. z. SUL Příbram



Obálka výroční publikace o. z. TÚU

Na závěr oficiální části slavnostního odpoledne pokřtil předseda OBÚ publikaci, kterou k padesátému výročí založení účelové organizace připravil s přispěním stávajících i bývalých zaměstnanců odštěpný závod TÚU.

Ing. Ludvík Kašpar
náměstek ředitele pro výrobu a ekologii o. z. TÚU

Nejstarší příbramský záchranář

Pan František Neuberg (nar. 18. srpna 1921) stál u zrodu první stanice báňské záchranné služby v Příbrami, která začala fungovat roku 1955 na Svatohorské šachtě. Je až neuvěřitelné s jakou detailností vzpomíná na své začátky, když uvážíme, že právě v těchto dnech slaví úctyhodných 95 let. Blahopřejeme!

Začátky

V padesátém roce vydal Antonín Zápotocký příkaz, že 77 500 úředníků musí do výroby. Já jsem pracoval jako úředník v nemocenské pokladně, což byla pojišťovna, kde se vyplácely nemocenské dávky – lázně, důchody atd. A protože jsem tam byl jeden z pěti tamních mladých, byli jsme určení buď do zemědělství, do průmyslu, nebo do hornictví. A protože tady u nás (na Příbramsku, pozn. red.) máme hornický kraj, tak mně určili brigádu na půl roku na rudné doly. Pracoval jsem v kovářské dílně a po půl roce jsem se vrátil zpátky do úřadu. Tam jsem ale měl výpověď a s tou jsem šel na báňský inspektorát, tehdy se mu říkalo K2. Měli budovu tam, co je dneska v Příbrami Všeobecná pojišťovna. Přišel jsem do kanceláře, byl jsem ihned přijat a už druhý den jsem měl nastoupit na šachtu č. 1, na Vojnu.



František Neuberg

ODBORY

ZDE UVEDENÉ MATERIÁLY
VYJADŘUJÍ NÁZORY ODBORÁŘŮ
A NEMUSEJÍ SE SHODOVAT
S NÁZORY REDAKCE

Dne 13. června 2016 navždy odešel po dlouhé a těžké nemoci ve věku 82 let náš bývalý kolega a kamarád

Ing. Lubor Bártek

Narodil se 3. května 1934 v Brně. Vystudoval VŠB v Ostravě, Hornicko-geologickou fakultu. Po ukončení studia nastoupil v roce 1958 k n. p. JD Jáchymov jako geolog. Od 1. 4. 1965 se stal členem první skupiny odborníků, která dostala za úkol se seznámit s výsledky průzkumných prací v oblasti Hamru, vytipovat hlavní problematiku těžby U, předložit první harmonogram rozvoje oblasti a zpracovat první studii pro podzemní vyluhování na Hamru. Na UD Hamr pracoval od začátku jako vedoucí hydrogeolog, a to až do odchodu do důchodu v roce 1989, kdy se vrátil na svoji milovanou jižní Moravu. I po odchodu do důchodu pečlivě sledoval dění v s. p. DIAMO. Jeho vitalita a veselý přístup k životu nám všem, kteří jsme jej znali, budou chybět a navždy zůstanou v našich srdcích.

Čest jeho památce!

Kolektiv bývalých spolupracovníků

Dne 23. 7. 2016 nás tragicky opustil ve věku 54 let náš spolupracovník

Stanislav Klodner

Vyučil se frézařem a do uranového průmyslu nastoupil v roce 1987 jako provozní zámečník na DCHT. Od roku 2001 byl zařazen na středisko technických služeb, kde pracoval v opravně čerpadel. V našich srdcích a vzpomínkách zůstane navždy dobrým kolegou a kamarádem.

Čest jeho památce!

Kolektiv zaměstnanců STS o. z. TÚU

Nejstarší příbramský záchranář

DOKONČENÍ ZE STR. 2

Nedostal jsem žádné školení, ani jsem neprošel lékařskou prohlídkou. Optali se mě, kde bydlím. Řekl jsem, že v Mixově ulici nad Marjánkou. Říkali, že dole staví malý autobus. Ráno tedy přijelo nákladní auto s plachtou, šofér vyndal schůdky, vevnitř byly lavice a na nich pár lidí. Stavěli jsme v Brodě a v Lešetících a přijel jsem na šachtu. Drátovali tam plot kolem šachet číslo 1 a 2 odsouzení, nepohodlní režimu, už tam byl lágr – tábor nucených prací. Ale tehdy to ještě nebylo tak přísné jako potom – dostávali i propustky. Bylo to tam samá dřevěná bouda. Přišel jsem tam do kanceláře, dostal jsem známku 69 a s ní jsem šel do skladu. Vyfasoval jsem koženou přilbu, gumové šaty a boty, karbidovou lampu a určili mě do geologického oddělení. To byla dřevěná bouda, jedna místnost. Když jsem tam vešel, byli tam tři chlapi. Jeden z nich, Rus – inženýr Nikolaj Bělopuchov, mi řekl: „Budeš dělat kolektora.“ Poučil mě, co a jak, ukázal mi takovou bednu, která měla nějaké stupnice, od toho vedla hadice a na konci bylo takové velké hliníkové těčko. Sfárali jsme spolu, já měl tu bednu se sluchátky, těčko, karbidovou lampu, zkrátka toho bylo hodně. A on mi ukazoval, jak se s tím pracuje. S těčkem se jezdilo po skále, ono to všude hrálo, protože ta šachta byla dost radioaktivní. Kde to hrálo hodně, tam se to označovalo – to mi pak přidělili jednoho z odsouzených, ten měl vápno, štěteček a psalo se tam plus 1, plus 2, nebo plus 3.

Ten Bělopuchov byl velice schopný, docela příjemný, ale na druhou stranu i zvláštní, nechal si např. ušít i pyžamo s vycpávkami. Poradil mi například, abych v dole nejedl, nepil a nekouřil, a já ho poslechl. On pak zahynul při návratu domů u Kyjeva při železničním neštěstí.

Zaučil jsem se a toho kolektora jsem dělal asi dva roky. Že jsem nechal úředničiny, jsem nelitoval, v pojišťovně jsem měl plat 5000 korun a za měsíc na šachtě jsem měl 8500 korun, žádná vel-



ká práce to nebyla, navíc jsme dostávali ruské přídělky. Kdo fáral, měl přiděl „áčko“, pracovníci na povrchu měli přiděl „béčko“, který byl menší. Byly to hotové věci – třeba vepřové maso, salámy, sádlo, cigarety. Dostávali jsme taky poukazy na látky – tam, co je teď drogerie Špína v Pražské ulici v Příbrami, tam byl krámeček uranových dolů s tímto zbožím.

Běžně se taky pracovalo šest dní v týdnu a u UD začala být každá druhá sobota volná. Kdo na tu směnu ale šel, měl zase zvláštní přídávky. Dostávaly se i armádní příspěvky – listky na potraviny, poněvadž bylo vázané hospodářství. Takže jsem byl spokojený, celkem jsem tam byl pět let, do roku 1955.

Stanice BZS

V létě roku 1955 přišel kamarád a povídá: „Podívej se, ty máš řidičák na nákladní auto. Zřizuje se báňská záchraná stanice, vzhledem k tomu, že se rozrostl stav zaměstnanců a je spousta úrazů. Tak kdybys chtěl...“ Tak jsem šel na Svatou Horu. Byl tam vedoucí Macánek, zkušený záchranář z uhlí, z Kladna, starší pán, štajgr a velice přísný. Bylo nás tam celkem devět a dělali jsme na tři směny. Takže jsem byl u úplných počátků záchranky, z těch devíti už jsem naživu jen já.

Záchraná stanice byla na šachtě na Svaté Hoře, kde jsme měli jednu místnost z bývalé vrátkovny. Ta sloužila jako učebna, ložnice, jídelna... Téměř po roce jsme se přestěhovali na šachtu č. 6 přechodně do skladu a na Brodě byl dřevěný lágr, kde se jedna budova uvolnila, tam nás dali, než se začala stavět zděná záchraná stanice. Učili jsme se zacházet s ruskými dýchacími přístroji RKK2 a našimi CH255. Chodil tam chirurg, doktor Dvořák, který nás učil fixovat zlomeniny, uměle dýchání apod.

Školili jsme se stále – měli jsme tam místnost, kam se pouštěl kouř a my se

Sportovní den ZOO odštěpného závodu TÚU

Pavel Jirásko a Lenka Jirotková (nejen bowling)



Dne 17. června 2016 se uskutečnil sportovní den pro směny C a D. Počasí nám tentokrát nebylo nakloněno, což ovlivnilo i účast nahlášených. Z přítomných si pak rozhodně nemohl nikdo stěžovat na nedostatek jídla či pití. V odpoledních hodinách se pře-

jen vyčísilo pro tenisty, které jsem nemusel dvakrát pobízet. Po šestnácti-hodinovém dešti se do mokré trávy na kriket či pétanque nikomu nechtělo, tak se většina přesunula na stolní tenis. Od dvouhry přes čtyřhru až po obíhanou se podle počtu střídalo osa-

Linda Štemberková překvapila



zenstvo u zeleného stolu se sítkou uprostřed.

Hodnocení sportovního dne nechám jako vždy na samotných aktérech. Děkuji za účast všem, zvláště pak panu Vitu Příhodovi, který mi pomáhal se zajištěním akce.

Vilda Válek

Monika Puldová a Josef Zakouřil



Pracovníci s. p. DIAMO asistovali při natáčení filmu

Na Dole Žofie v Orlové proběhl poslední den natáčení v šachetním prostředí pro nový celovečerní film na motivy knih Deník Ostravaka. Areál je ve správě státního podniku DIAMO, který kromě pronájmu prostor a zařízení poskytl filmovému štábu a hercům také napří-

například z pořadu Partička), který pochází z Ostravy, si vyzkoušeli kromě jiného jízdu těžní klecí do podzemí.

„Naši pracovníci jsou zkušení a ovládají jak hornická povolání, tak bezpečnostní záležitosti, takže přítomnost filmového štábu nám nezpůsobila žádné pro-

nám poskytl velmi dobré zázemí i cenné rady,“ doplnil režisér David Kočár.

Satirická komedie, pravděpodobně pod názvem „Ostravak!!!“, by měla jít do kin letos na podzim. Z šesti knih vytvořil scénárista Vladislav Kučik příběh, který odráží život na Ostravsku.

Hlavním hrdinou je řadový horník, který se shodou okolností stane úředníkem a musí se vyrovnat s různými situacemi. Ostravak Ostravski, kterému se stále daří udržet identitu v tajnosti, se stal fenoménem. Původně se v roce 2004 objevil jako blogger. Ve filmu si kromě Igora Chmely zahrájí Jitka Smutná nebo Dušan

Sítek jako rodiče hlavní postavy. V dalších rolích se představí řada ostravských herců.

Ing. Jana Dronská



klad hornické oblečení i vybavení, a zejména obsluhu těžních zařízení, zajišťoval bezpečnost atd. Herci vč. hlavního hrdiny herce Igora Chmely (známého

Z natáčení

Igor Chmela v areálu Dolu Žofie



blémy,“ uvedl Josef Havelka, ředitel odštěpného závodu ODRA státního podniku DIAMO. „Areál dolu Žofie splnil naše požadavky a očekávání. DIAMO, s. p.,

tam cvičili, překonávali různé prolézačky. Přicházeli tam také technici ze šachty, inženýři, které jsme školili, kdyby se něco na šachtě stalo, aby věděli, jak reagovat.

Nastoupil jsem tedy v srpnu 1955 a 5. prosince téhož roku jsme hned měli velký případ – rozsáhlý požár na 2. patře na šachtě č. 2, kde hořela výdřeva. Příčinou bylo zřejmě vznícení od karbidové lampy. Tenkrát tam zahynuli dva mladí vězni, jeden z nich na dobývce, toho jsme snášeli asi 30 metrů po žebříčích. Byla to pro nás dost nebezpečná první zkouška. Přestože jsme měli masku, bylo tam plno kouře, člověk nic neviděl, všechno, jako když vám zorníky u masky natřou mlékem. Ten, kdo to patro znal, šel vepředu a měl tzv. šňůru života, podle které jsme se všichni drželi, a takto jsme postupovali.

Potom přišly další případy – různé otravy atd., byly to ošklivé věci. Na Bytize např. spadl vězeň do šachty 600 m hluboko, museli jsme sfárat aspoň pro to, co z něj zbylo. Nebo tam spadla výdřeva nárazí a tři chlapi byli pod tím...

Tak jsem tam strávil 13 roků. Služba nebyla špatná, když si člověk zvykne na to, že je to nebezpečné. Když havíři

utíkali odtamtud (třeba zapomněli svářečci láhve, ono to chytlo a nešlo uhasit), tak my jsme tam jít museli.

K případům jsme jezdili z kraje skříňovým autem Praga RN, v něm byly závěsy na dýchací přístroje, provazový žebřík, pila, sekera, nosítka... to bylo veškeré vybavení. Až teprve na Brodě byl zakoupen speciálně upravený autobus.

Zpočátku jsme byli tři na směnu, postupem doby se počet rozšířil na osm. To když se po roce 1967 zrušil požární sbor UD a spojil se s námi. Sloužilo se samozřejmě nepřetržitě v pátek – svátek a směna, která skončila, musela být doma k dosažení. Služba se měnila po třech dnech. Když se za šéfování Ing. Vlastimila Šicha služba prodloužila na týden, tak jsem musel odejít. Bylo mi už 48 let a staral jsem se o staré nemocné rodiče.

Přihlásil jsem se na šachtu č. 6, kde jsem dělal figuranta u měřičů. Potom, asi v roce 1970, mi při zdravotní prohlídce zjistili šedý zákal na pravém oku a dostal jsem částečný invalidní důchod, k tomu jsem ještě na šachtě 6 dělal takovou lehčí práci – štítky, na něž se razila čísla důlních děl, ty se pak dávaly do vozíků s rudou. Do starobního důchodu

jsem odešel v srpnu roku 1971. A ten důchod už беру 45 let.

Za těch 21 let, co jsem byl v hornictví, jsem byl spokojený. Záchraná stanice splnila svůj účel, trávili jsme s kolegy spolu hodně času, Štědré dny, byli jsme dobří přátelé, scházeli jsme se i mimo práci – hráli jsme fotbal, organizovali dětské dny, jezdili na dovolené. Jako horníci jsme měli výhodnou rekreaci – týden v Srní – strava, ubytování, doprava, to vše za 200 korun! Také byla možnost jet do plicních slovenských lázní Štos, s manželkou jsem byl jednou i v Tatrách.

Chodil jsem poctivě na směny, šéfové se mnou byli, myslím, spokojeni. Snažil jsem se, protože jsem měl rodinu. Kdybych byl býval zůstal v té nemocenské pojišťovně, tak jsem šel do důchodu v šedesáti letech a s menšími penězi. A potom... musel bych se každý den holit, každý den čistout košili... a tady byl člověk dělník, havíř.

Dožívám svůj život v plné duševní svěžesti, ale trápí mě kyčelní kloub. Tady je mi velkou oporou 87letá manželka, se kterou žiji již 68 let.

František Neuberg redakčně upraveno

Zajištění vnější požární vody v areálu Jeremenko

Zdroje požární vody máme různé. Nejčastěji jsou využívány veřejné vodovodní sítě, dále umělé požární nádrže a za určitých podmínek můžeme jako zdroj požární vody využívat také přirozené vodní toky.

Platná ČSN nám nařizuje, jak vydatný zdroj požární vody musíme mít při provozu objektů (nejmenší dimenze vodovodního potrubí, objem požární nádrže).

V areálu Jeremenko je vybudovaná požární nádrž o objemu 690 m³. Primárně slouží jako zdroj požární vody pro provoz důlních pracovišť.

V roce 2012 došlo k rekonstrukci vodovodní sítě, kdy byla provedena výměna původního vodovodního potrubí za potrubí DN80, které ale z hlediska charakteristik provozovaných objektů nevyhoví jako zdroj požární vody. Z tohoto důvodu nabyla požární nádrž v areálu Jeremenko také významu pro zásobování požární vodou povrchových objektů.

V dubnu letošního roku bylo provedeno, samozřejmě s opatřením závodního dolu, čištění požární nádrže. Čištění prováděla záchranářská četa a nebylo to určitě nic příjemného.

Během několika dnů byla požární nádrž kompletně vyčištěna.

Při čištění proběhl také „výlov“ ryb z nádrže. Jde o karasy, kteří byli do nádrže „vysazeni“ před mnoha lety. Někteří měli až 30 cm. Je otázkou, zda se jedná o sladkovodní, či mořské ryby, neboť požární nádrž je z většiny plněna důlní vodou obsahující množství soli a jiných minerálů.

Během pobytu v náhradní nádrži dost ryb uhynulo, některé ryby nepřežily návrat do svého „přirozeného“ prostředí, ale dle posledních informací se pár silných jedinců aklimatizovalo.

Ing. Jiří Vála
technik požární ochrany, o. z. ODRÁ



Čištění požární nádrže

Ing. Ladislav Pašek – Uran v Krkonoších

V odborném časopise Krkonošského národního parku Opera Corcontica vyšel článek Ing. Ladislava Paška (ročník 1980) Historie vyhledávacího průzkumu v oblasti krkonošsko-jizerského krystalinika. L. Pašek ještě jako student VŠB-TU Ostrava sledoval průzkum na uranové zrudnění, který v této oblasti prováděl tehdejší národní podnik Jáchymovské doly. Samotný průzkum byl zcela financován sovětskou stranou. Prozkoumávaly se veškeré lokality po bývalé těžbě nerostů, které povrchový gama a emanační průzkum označil, například i fluorit-barytové ložisko v Křižanech, kde se uranové zrudnění nepotvrdilo. Prověřovalo se od roku 1948 do konce 50. let 20 hornicky ověřených úseků. Kopaly se povrchové rýhy, na výchozech žil se razily štoly a tzv. šurfy neboli mělké šachtice. Ověřovaly se jednotlivé výskyty uranového zrudnění, přičemž se mnohdy ukázalo, že uran není průmyslově těžitelný. Například ve Svátém Petru, kde se nachází ve středověku těžené ložisko stříbra a olova, bylo uranové zrudnění reprezentováno pouze roztroušenými uranovými černěmi.

Oblast měla na starost průzkumná skupina Jáchymovských dolů, Kutací práce Liberec a Vrchlabí. Kutačky razily většinou jen průzkumné štoly malého profilu a mělké šachtice, jako například v Černém Dole nebo na Rádle. Nadějně zásoby převzal do těžby národní podnik Jáchymovské doly Trutnov, bohužel však s přibývajícím hloubkou kovnatost klesala a žíly vyklíňovaly. Zrudnění průmyslového charakteru bylo dobýváno pouze na úsecích Harrachov, Medvědin, Přehrada a Příchovi-

ce. Celkem se do roku 1958 získalo 41 tun uranu v kovu a dá se říci, že ložiska byla vytěžena. Od roku 1960 bylo přistoupeno na nové ceny uranu a Jáchymovské doly Trutnov objevily velké ložisko Rožná, které se nyní, v roce 2016, dotěžuje. Na druhé straně Krkonoš, sovětsko-polský podnik Zakłady Przemysłu R-1 vytěžil 537 tun uranu. Pro srovnání – nejbohatší ložisko v Příbrami vytěžilo přes 50 000 tun uranu.

S Ing. Paškem jsem se sešel v Liberci. Konzultace mu poskytl geolog s. p. DIAMO Mgr. Pavel Veselý, vyjednal mu vstup do podnikového archivu a informoval ho, co bylo v ruských psaných tzv. výročních zprávách o geologickém průzkumu z 50. let.

Ing. Pašek bydlí v Liberci, pracuje na ředitelství s. p. DIAMO v odboru rozvojových projektů jako specialista – báňské projekty a dodělává si v Ostravě doktorát. Má mobil 776 140 489, e-mail lada.pasek@seznam.cz. Přípravuje o těžbě v Krkonoších knížku a rád by ji doplnil dobovými snímky z 50. let z této oblasti. Pokud nějaké máte, znáte nějakého pamětníka či si vzpomínáte na nějaký příběh z této oblasti, ozvěte se mu. Případné snímky si oskenuje sám a čestně vrátí.

V rámci sběru materiálu ke knize zastihl tři tehdejší pracovníky, bývalého ředitele Jáchymovských dolů Trutnov Ing. Miroslava Kolka, závodního na úseku Přehrada Jaroslava Hanuše a geologa Kutaček Vladimíra Tračuka, všichni pánové mají přes 90 let a poskytli řadu velmi zajímavých vzpomínek z tehdejší doby na uranu.

Otto Hejnic

Státní podnik DIAMO zve na den otevřených dveří na odštěpném závodě GEAM Dolní Rožínka, který se koná v sobotu 3. 9. 2016

Zájemci se seznámí s provozem pracovišť Chemické úpravy, způsobem zpracování uranové rudy a čištění vod, činnosti důlního závodu, laboratoří, působením závodu v oblasti ekologie, prohlédnou si v současnosti raženou odvodňovací štolu R3, mechanizaci střediska dopravy, zhlédnou praktické ukázky činnosti střediska strojírenské výroby a báňské záchranné služby.

Začátek akce v 9.00 hodin, ukončení v 15.00 hodin.

Program je vhodný i pro děti.

Místo konání: areál Chemické úpravy o. z. GEAM

GPS: 49.4961503N, 16.2288942E

Z hornických sbírek (nejen) NTM

6. díl DŘEVĚNÁ DŮLNÍ ČERPADLA

Na dolech dlouho postačovalo čerpání vod ve vědrech pomocí rumpálů či v kožených měších pomocí koňských vrátků. Tato forma čerpání z velkých hloubek se udržela v revíru Kutná Hora až do 18. století, v Solivaru Prešov na Slovensku se koženými měchy čerpalo až do roku 1928.

V 16. století se hojně experimentovalo s různými důlními stroji, hlavně čerpacími. Tato renesanční, pozoruhodná, až obskurní zařízení, popisuje dílo Georgia Agricoly *De re metallica libri XII (Dvanáct knih o hornictví a hutnictví)*, které proslulo popisnými dřevorezy. Opomíjí se, že mnohé z těchto strojů byly slepou uličkou vývoje a sám Agricola se jím směje pro jejich složitost.

Pozdější konstrukce směřovaly od komplikovaných dřevěných převodů s železnými táhly k jednodušším, dobře vyváženým, celodřevěným dvojčinným pístovým strojům, kde se těžká táhla čerpací kolony navzájem vyvažovala. Ve vysoce korozivním prostředí sulfidických ložisek byly železné pouze čepy a drobná kování. Později byly železné výrobky levnější a kvalitnější a v 70. letech 18. století se objevily litinové čerpací válce.

Tyto stroje poháněla lidská, zvířecí a vodní síla. Velká dřevěná čerpadla zdvihala vodu z hloubky až několika set metrů a musela je pohánět soustava několika vodních kol. Tato čerpadla měla až několik desítek sacích čerpacích článků s přečerpávacími jímky po cca 7 metrech.

Tlakový systém se příliš neujal, neboť vyšší tlak trhal dřevěné výtlačné potrubí. Zkoušelo se dřevěné potrubí okované obručemi, tento systém se provozoval zřejmě v Kutné Hoře. Počátkem 19. století se tyto obruče objevily v Horním Slavkově na zdejším novém

vodo-sloupcovém stroji. Tento systém sem byl převzat z Banské Štiavnice. V polovině 19. století bylo dřevo ve výtlačných řadech vodosloupcových strojů nahrazeno litinou (Příbram, Jáchymov). Zajímavé byly experimenty astronoma Johanna Keplera na počátku 17. století s jakousi obdobou zubového čerpadla, které se modelově postavilo v revíru Oloví.

V 17. a 18. století v Kutné Hoře začala být zdejší tradiční technika (údajně ovlivněná technikou z Harzu) direktivně nahrazována technikou saskou. Jelikož se jednalo o mimořádně nákladné investiční úkoly, provázela zavádění těchto nových strojů korupce a horníci měli výnosem přísný zákaz tyto nové německé stroje pomlouvati a smát se jim.

Staré typy dřevěných sacích pístových čerpadel byly postupně nahrazeny litinovými vodosloupcovými stroji, parními plungerovými čerpadly a nakonec moderními elektrickými odstředivými čerpadly. Na dole Drkolnov v Příbrami byl starší typ plungerového čerpadla poháněný vodním kolem v provozu až do roku 1961.

Ve 40. a 50. letech 20. století byla při průzkumu na řadě revírů nalezena řada čerpadel, ale jen málo se jich dochovalo

Obr. 2: Součásti čerpacích strojů ze Zlatých Hor

Vlevo: Bočnice koreňníku vodního kola čerpacího stroje ze štoly Sv. Trojice u Zlatých Hor, ze sbírek Muzea v Bruntále. Vpravo: Kolo palečného převodu z dolu Alt Hackelsberg, torzo převodu nalezené v podzemí dolu v základce. Pravděpodobně sloužil k pohonu čerpadla či těžního vrátku. Ze sbírek sdružení Doly Hackelsberg. Foto: Martin Přibíl



Obr. 3: Unikátní dvojčinné čerpadlo se dochovalo v revíru Alt Hackelsberg (Gottes Gab) u Zlatých Hor. Zdvihací válce a sací potrubí bylo dvojité, čerpadlo bylo poháněno zřejmě lidskou silou či mihadly poháněnými koňským žentourem na povrchu. Míhadlovou trať s vodním pohonem lze na základě současného poznání prozatím vyloučit. Na snímku jsou dobře patrné přečerpávací jímky, do kterých ústí čerpací válce a sávice, které vedou z jímek vzhůru. Čerpadlo bylo silně poničeno speleology a adrenalinovými turisty, podobným lidem je třeba zamezit přístup do SDD a ODD.

Foto: Martin Přibíl, Karol Šmehil

Obr. 4: Nejpravděpodobnější způsob pohonu dvojčinného čerpadla v dole Alt Hackelsberg (Gottes Gab) podle srovnání se zobrazením dvojčinného čerpadla na Svätotrojčinné štole v Banské Štiavnici v 18. století. Zdroj: Štátny ústredný banský archív Banská Štiavnica

v muzejních sbírkách. Nejlepší nálezy čerpadel pocházejí ze Zlatých Hor, kde kyselé roztoky z vyloučeného pyritu dřevěné prvky dobře zakonzervovaly. Velice dobře zachovalé, konstrukčně nejsložitější dvojčinné čerpadlo na dole Alt Hackelsberg (Gottes Gab), pravděpodobně ze 17.–18. století, bylo bohužel těžce poškozeno sportovními spe-

Obr. 1

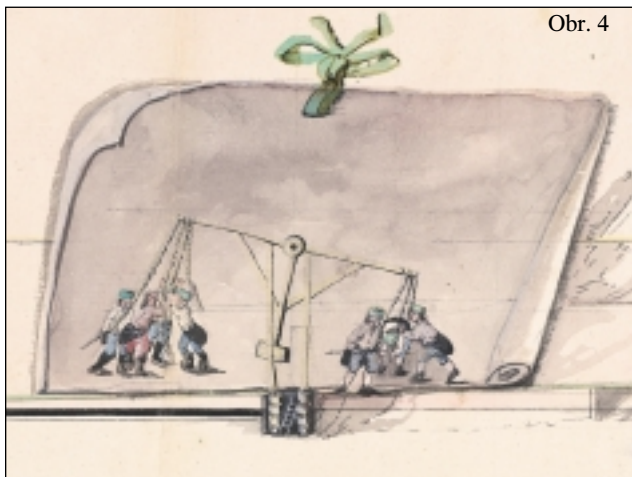


Obr. 1: Torzo vodního kola z dolu Starý Jeroným v Abertamech, které pohánělo čerpací stroj. Předáno do NTM pracovníky GP JD n. p. v roce 1958. NTM, Inv. č. 20748. Foto: Martin Přibíl

Obr. 2



Obr. 4



leology a lovci zážitků. Až likvidace úvodního díla, štoly Nový Hackelsberg, učinila konec těmto rejdlům, těžce devastujícím tuto unikátní hornickou památku. Je smutné zjištění, že sportovní a jiné podivné aktivity spojené s internetovými sociálními sítěmi se v hlubinách starých dolů natolik rozmohly, že v podobných případech pouze kvalitní likvidace či masivní zajištění s napojením na pult centrální ostrahy může podobné hornické památky zajistit před jejich naprostým zničením a rozkradením.

Martin Přibíl a Karol Šmehil
Národní technické muzeum Praha

DIAMO

Podnikový občasník s. p. DIAMO Stráž pod Ralskem. Vydává vedení s. p. Vychází zpravidla jednou v měsíci. Adresa redakce: DIAMO, s. p., 471 27 Stráž p. R. Redakce: Mgr. Michaela Hylská e-mail: hylska@diamo.cz, tel.: 487 892 007 Propagace a komunikace: Ing. Martin Besta e-mail: besta@diamo.cz, tel.: 487 892 077 Sazba: PANTYPE, s. r. o., Liberec Tisk: GEOPRINT Liberec Pro vnitřní potřebu s. p. DIAMO Texty: redakce DIAMO, není-li uvedeno jinak

Státní podnik DIAMO zve na den otevřených dveří na odštěpném závodě ODRÁ Ostrava, který se koná v sobotu 10. 9. 2016

Na programu bude pro zájemce připravena prohlídka areálu Dolu Barbora po ukončení technické likvidace a opravených objektů kulturních památek tamtéž, vystoupení pěveckého souboru Permoník od 10.30 do 11.30 hodin v kompresorovně, výstup na těžní věž Hlavní výdušné jámy Barbora a film o čerpání důlních vod na o. z. ODRÁ.

Začátek akce v 10.00 hodin, ukončení v 16.00 hodin.

Akce je zařazena do programu letošních Dnů evropského dědictví v Karvině.

Místo konání: areál bývalého Dolu Barbora v Karvině-Doly

GPS: 49.823858N, 18.473674E